

RA GO

**VIRGINIA
WOOLF**

VIRGINIA WOOLF

BANGOS

Iš anglų kalbos vertė
Emilija Ferdmanaitė

VILNIUS, 2022

Versta iš:
Virginia Woolf
The Waves

Bibliografinė informacija
pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

KNYGOS LEIDYBĄ
IŠ DALIES FINANSAVO

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

© Vertimas į lietuvių kalbą, Emilija Ferdmanaitė, 2022

© Viršelis, Algimanta Sirvydaitė, 2022

© Leidykla VAGA, 2022

ISBN 978-5-415-02677-7

Saulė dar nebuvo patekėjusi. Jūros negalėjai atskirti nuo dangaus, tik kad buvo pasiglamžiusi, lyg skuduras, susimetęs į raukšles. Pamažu blykstant dangui horizonte nusidriekė tamsi linija, skirianti jūrą nuo dangaus, o pilkas skuduras nusimargino plačiais potėpiais, po vandeniui genančiais vienas kitą, sekančiais viens kitam įkandin, kits kitą per amžius besivejančiais.

Priartėję prie kranto potėpiai pakildavo, išsriesdavo, lūždavo ir smėlyje išpleikdavo skystą balto vandens šydą. Banga stabtelėdavo, o tada vėl atsitraukdavo, atsidusdama it miegantysis, kuris tai įkvepia, tai iškvepia taip ir neprabusdamas. Pamažu tamsi linija horizonte tapo aiškesnė, tarytum seno vyno butelio nuosėdos būtų nugrimzdusios ir palikusios stiklą žalią. Dangus už jos taip pat nuskaidrėjo, tarytum tenai būtų nugrimzdusios baltos nuosėdos, arba moters, gulinčios už horizonto, ranka būtų iškėlusį žibintą, ir balti, žali, geltoni spinduliai būtų nusidriekę per dangų it vėduoklės plunksnos. Tada ranka kilstelėjo žibintą aukščiau, ir oras tarytum išskydo į skaidulas ir atitrūko nuo žalio paviršiaus, mirgėdamas ir liepsnodamas raudonai ir geltonai it rūkstanti ugnis, tvoskianti nuo sukrauto laužo. Pamažu liepsnojančio laužo skaidulos susiliejo į miglą, pašvaistę, kuri kelte iškėlė pilką apniukusį dangų ir pavertė jį milijonu melsvų atomų. Jūros paviršius pamažu tapo skaidrus, raibuliuojantis ir žėrintis, o tamsūs potėpiai kone išsitrynė. Ranka, laikiusi žibintą, išlėto kilstelėjo jį aukščiau, o ta-

da dar aukščiau, kol jo liepsna tapo regima; horizonte liepsnojo ugnies lankas, o jūra aplink jį spindėjo auksu.

Šviesa atsimušė į sodo medžius, prasiskverbdama čia pro vieną, čia pro kitą lapą. Vienas paukštis čirptelėjo aukštai danguje; stojo pauzė; tada žemiau sučiulbo antras. Saulė užaštrino namo sienas, vėduoklės galu paliesdama baltas žaliuzes ir ant miegamojo palangės po lapu palikdama lengvą melsvą šešėlį. Žaliuzė sujudėjo, bet viduje viskas skendėjo prietemoje ir netikrume. Lauke paukščiai čiulbėjo savo beprasme melodiją.

– Virš savęs matau žiedą, – pasakė Bernardas. – Jis virpėdamas kybo šviesos kilpoje.

– Matau gelsvą dėmę, – pasakė Siuzana, – plintančią, kol susilieja su violetine.

– Girdžiu garsą, – pasakė Roda. – Čik čirik; čik čirik; aukštyn, žemyn.

– Matau rutulį, – pasakė Nevilis, – kybantį laše priešais didingą kažkokios kalvos šlaitą.

– Matau tamsiai raudoną kutą, – pasakė Džinė, – apvyniotą auksiniais siūlais.

– Girdžiu kažką trypiant, – pasakė Luisas. – Didžiulio žvėries letena surakinta grandine. Jis trypia, trypia, trypia.

– Pažiūrėkite į voratinklį balkono kampe, – pasakė Bernardas. – Jame vandens karoliukai, balzganos šviesos lašai.

– Lapai susispietę palei langą lyg smailos ausys, – pasakė Siuzana.

– Ant tako krinta šešėlis, – pasakė Luisas, – lyg sulenkta alkūnė.

– Šviesos salos plaukia žole, – pasakė Roda. – Jos iškrito pro medžių šakas.

– Tuneliuose tarp lapų švyti paukščių akys, – pasakė Nevilis.

– Stiebai apžėlę šiurkščiais plaukeliais, – pasakė Džinė, – o prie jų prilipę vandens lašai.

– Žaliame žiede susiraitęs vikšras, – pasakė Siuzana, – rantuotas pėdutėmis.

– Pilkakiautė sraigė šliaužia takeliu suplodama stiebus, – pasakė Roda.

– O nuo langų atspindinčios šviesos žybsi žolėse, – pasakė Luisas.

– Mano kojoms akmenys šalti, – pasakė Nevilis. – Jaučiu kiekvieną atskirai, apvalų ar duriantį.

– Mano plaštaka dega, – pasakė Džinė, – o delnas vėsus ir rasotas.

– O štai ir gaidys užgieda it raudona vandens čiurkšlė pu-tojančiame sraute, – pasakė Bernardas.

– Visur aplink mus gieda paukščiai, aukštai ir žemai, tai šen, tai ten, – pasakė Siuzana.

– Žvėris trypia; dramblis sukaustyta letena; didžiulis žvėris trypia paplūdimy, – pasakė Luisas.

– Ar matote tą namą? – pasakė Džinė. – Visi jo langai bo-luoja žaliuzėmis.

– Iš čiaupo plovykloje pradeda bėgti šaltas vanduo, – pasa-kė Roda, – tiesiai ant skumbrių dubenyje.

– Sienose auksiniai įtrūkimai, – pasakė Bernardas, – o po langais mėlynuoja piršto formos lapų šešėliai.

– Dabar ponija Konstebli maunasi savo storas juodas koji-nes, – pasakė Siuzana.

– Kai pakyla dūmai, miegas lyg rūkas nusivynioja nuo sto-go, – pasakė Luisas.

– Pirma paukščiai giedoja chorą, – pasakė Roda. – Dabar plovyklos durys atsklęstos. Jie nuskrenda. Purpteli lyg sėklų sauja. Bet vienas dar čirpia prie miegamojo lango.

– Ant prikaistuvio dugno susidaro burbuliukai, – pasakė Džinė. – Jie kyla vis greičiau ir greičiau sidabrine grandinėle į viršų.

– Dabar Bilis dantytu peiliu ant medinės lentos skuta žuvis žvynus, – pasakė Nevilis.

– Dabar valgomą langas tamsiai mėlynas, – pasakė Bernardas. – Oras raibuliuoja virš kaminų.

– Ant žaibolaidžio tupi kregždė, – pasakė Siuzana. – O Bilis tēškė kibirą ant virtuvės plytelių.

– Tai pirmas bažnyčios varpo dūžis, – pasakė Luisas. – Pavymui jį – kiti: viens du; viens du; viens du.

– Pažiūrėkite į staltiesę, baltai plevēsuojančią aplink stalą, – pasakė Roda. – O dabar štai balto porceliano skrituliai ir sidabriniai dryžiai prie kiekvienos lėkštės.

– Staiga man ausyje sugaudžia bitė, – pasakė Nevilis. – Štai ji čia; štai nuskrido.

– Degu, drebu, – pasakė Džinė, – iš saulės į šešėlį.

– Dabar jų nėra, – pasakė Luisas. – Aš vienas. Jie nuėjo į namą pusryčiauti, o aš likau stovėti prie sienos tarp gėlių. Labai ankstus metas, prieš pamokas. Iš žalumos šen bei ten stiebiasi gėlės. Žiedlapiai – arlekinai. Stiebai kyla iš juodų ermių. Tamsžaliuose vandenyse gėlės plūkauja it žuvys, padarytos iš šviesos. Rankoje laikau stiebą. Aš esu stiebas. Mano šaknys siekia pasaulio gelmes, pro sausas plyteles ir drėgną dirvožemį, pro švino ir sidabro gyslas. Aš visas iš skaidulų. Mane purto visi požeminiai smūgiai, visas žemės svoris slegia man šonkaulius. Čia, viršuje, mano akys – žali lapai, jos nieko nemato. Čia, viršuje, esu berniukas pilkos flanelės kostiumė-

liu su diržiuku, užsegtu žalvarine gyvate. Ten, apačioje, mano akys be vokų, jos priklauso akmeninei stovyłai dykumoje prie Nilo. Matau moteris, nešinas raudonais ąsočiais, jos eina prie upės; matau linguojančius kupranugarius ir vyrus su turbainais. Visur aplink girdžiu trypimą, drebėjimą, kirbėjimą.

– Čia, viršuje, Bernardas, Nevilis, Džinė ir Siuzana (bet ne Roda) tinkleliais graibsto gėlių lysves. Graibsto drugius nuo linkstančių gėlių viršūnių. Brauko per pasaulio paviršių. Jų tinkleliai pilni plazdančių sparnų. „Luisai! Luisai! Luisai!“ – šaukia jie. Bet manęs nemato. Esu kitapus gyvatvorės. Tarp lapų tik mažos skylutės žiūrėt. O Viešpatie, tegu tik jie praeina. Viešpatie, tegu paskleidžia tuos savo drugelius ant kišeninės nosinaitės, patiestos ant žvyro. Tegu susiskaičiuoja dilgėlinukus, admiralus ir kopūstinius baltukus. Bet leisk man likti nematomam. Aš žalias kaip kukmedis gyvatvorės pavėsyje. Mano plaukai iš lapų. Esu įsišaknijęs iki pat žemės vidurio. Mano kūnas – stiebas. Suspaudžiu stiebą. Iš skylutės išsisunkia lašelis ir po truputį auga ir didėja. Dabar pro šalį šmėsteli kažkas rausva. Dabar pro plyšį tarsi spindulys įspysta žvilgsnis. Tas spindulys mane sugauna. Esu berniukas pilku flaneliniu kostiumėliu. Ji mane surado. Pajuntu nudiegiant sprandą. Ji mane pabučiavo. Viskas sugriuvo.

– Papusryčiavusi išbėgau, – pasakė Džinė. – Pamačiau, kad gyvatvorės plyšyje juda lapai. Pamaniau: „Ten paukštis lizdelyje.“ Praskyriau juos ir pažvelgiau; bet paukščio lizdelyje nebuvo. Lapai judėjo toliau. Išsigandau. Prabėgau pro Siuzaną, pro Rodą, Nevilį ir Bernardą, kurie šnekučiavosi įrankių pašiūrėje. Verkiau bėgdama vis greičiau ir greičiau. Kas sujudino lapus? Kas judina mano širdį, kojas? Ir tada puoliau čia, pamačiusi tave, žalią kaip krūmą, kaip šaką, labai tykų, Luisai, sustingusiomis akimis. „Ar jis miręs?“ – pagalvojau ir

pabučiavau tave, mano širdžiai po rausva suknele šokinėjant kaip tie lapai, kurie sau juda ir tiek, nors nėra, kas juos judina. Dabar užuodžiu pelargonijas; užuodžiu juodžemį. Šoku. Raibuliuoju. Esu užmesta ant tavęs tarytum šviesos tinklas. Guliu virpédama, ant tavęs nublokšta.

– Pro plyšį gyvatvorėje, – pasakė Siuzana, – mačiau, kaip ji jį pabučiuoja. Pakėliau galvą nuo vazono ir pažvelgiau pro plyšį gyvatvorėje. Mačiau, kaip ji pabučiuoja. Mačiau juos, Džinę ir Luisą, besibučiuojančius. Dabar suvyniosiu savo sielvartą į kišeninę nosinaitę. Susuksiu į kietą kamuoliuką. Nueisiu į bukmedžių giraitę viena, prieš pamokas. Nesėdėsiu prie stalo skaičiuodama. Nesėdėsiu šalia Džinės ir šalia Luiso. Paimsiu savo skausmą ir padėsiu ant šaknų po bukmedžiais. Tyrinėsiu jį, suspaudusi tarp pirštų. Jie manęs neras. Misiu riešutais ir šabakštynuose rastais kiaušiniais, mano plaukai bus susivėlę, miegosiu po gyvatvorėmis, gersiu vandenį iš griovių ir ten numirsiu.

– Pro mus praėjo Siuzana, – pasakė Bernardas. – Praėjo pro įrankių pašiūrės duris, nešina į kamuoliuką susukta nosinaite. Ji neverkė, bet jos akys, tokios gražios, buvo susiaurėjusios kaip katės prieš šuolį. Seksiu paskui ją, Nevili. Tyliai eisiu jai įkandin, kad būčiau su visu savo smalsumu jai po ranka, kad paguosčiau, kai ji įniršusi siautės ir manys: „Aš viena.“

– Dabar ji eina per lauką su sūpynėmis, nerūpestingai, kad mus apmautų. Prieina daubą; mano, kad niekas jos nemato; pradeda bėgti, sugniaužusi kumščius priešais save. Jos nagai gniaužia nosinaitę. Ji bėga į prietemoje skendinčią bukmedžių giraitę. Pasiekusi medžius išskleidžia rankas ir neria į šešėlį tarytum plaukikė. Bet prie šviesos pripratusios jos akys nieko nemato, ji suklumpa ir griūna ant šaknų po medžiais, kur šviesa, regis, alsuoja. Šakos tai pakyla, tai nusileidžia.

Čia tvyro nerimas ir nelemtis. Čia tvyro niūruma. Šviesa trūkčioja. Čia tvyro skausmas. Šaknys ant žemės susiraizgiusios į griaučius, jų kampuose kaugėmis guli negyvi lapai. Siuzana paskleidė savo skausmą. Jos nosinaitė patiesta ant bukmedžių šaknų, Siuzana kūkčioja, susigūžusi ten, kur pargriuvo.

– Mačiau, kaip ji jį pabučiavo, – pasakė Siuzana. – Pažvelgiau pro lapus ir ją išvydau. Ji šoko, apibarstyta lengvais it dulės deimantais. O aš dručkė, Bernardai, aš mažaūgė. Mano akys arti žemės, jos mato vabzdžius žolėje. Geltona šiluma mano šone pavirto akmeniu, kai pamačiau Džinę bučiuojant Luisą. Aš misiu žole ir mirsiu griovyje, rudame vandenyje, kuriame pūva negyvi lapai.

– Mačiau, kaipėjai, – pasakė Bernardas. – Tau einant pro pašiūrės duris išgirdau verkiant: „Aš nelaiminga.“ Pasidėjau peilį. Su Neviliu iš malkų drožinėjome laivelius. O mano plaukai netvarkingi, nes, kai ponija Konstebli liepė susišukuoti, voratinklyje pamačiau musę ir paklausiau: „Ar man ją išlaisvinti? Ar leisti ją suėsti?“ Taigi aš visada vėluoju. Mano plaukai nešukuoti, juose įsivėlusios medžio drožlės. Kai išgirdau tave verkiant, nusekiau įkandin ir pamačiau, kaip tu pasidedi į gniutulą susuktą nosinaitę, kurioje paslėpei įniršį ir neapykantą. Bet tai netruks baigtis. Mūsų kūnai dabar arti. Girdi, kaip kvėpuoju. Matai tą patį vabalą, kuris nešasi ant nugaros lapą. Jis puola šen, puola ten, taigi net ir tavo troškimas, kol stebi tą vabalą, turėti būtent tą vieną dalyką (dabar tai Luisas) negali nesvyruoti – kaip šviesa, prasiskverbianti pro bukmedžio lapus ir vėl dingstanti; ir žodžiai, judantys tamsoje, tavo proto gelmėse, išardys šį kietą mazgą, susuktą tavo nosinaitėje.

– Aš myliu, – pasakė Siuzana, – ir nekenčiu. Trokštu tik vieno dalyko. Mano akys atkaklios. Džinės akys sudūžta į tūkstantį žiburių. Rodos akys – kaip tos blyškios gėlės, prie

kurių vakarais suskrenda plaštakės. Tavo išdidėja, pasklinda iki kraštų ir niekada nesudūžta. Bet aš jau susikaupiau tikslui. Žolėje matau vabzdžius. Nors mama man vis dar mezga baltas kojinaites ir pridaigsto sarafanų palankus, nors vis dar esu vaikas, aš myliu ir nekenčiu.

– Bet kai sėdime kartu, šalimais, – pasakė Bernardas, – įsiliejame vienas į kitą frazėmis. Mūsų kontūrai išskysta. Mes sudarome neapčiuopiamą teritoriją.

– Matau vabalą, – pasakė Siuzana. – Jis juodas, matau; jis žalias, matau; mane pririša pavieniai žodžiai. Bet tu nuklysti; tu išslysti; tu pakyli aukščiau su žodžiais ir žodžiais, sujungtais į frazes.

– O dabar, – pasakė Bernardas, – apsižvalgykime. Štai baltas namas, pasislėpęs tarp medžių. Jis štai ten toli po mumis. Mes grimsime kaip plaukikai, pirštų galiukais vos liesdami žemę. Mes grimsime pro žalią lapų orą, Siuzana. Mes grimztame bėgdami. Virš mūsų užsiveria bangos, virš mūsų susiveja bukmedžių lapai. Štai ten arklidės laikrodis su švytinčiomis paauksuotomis rodyklėmis. Štai ten didžiojo namo stogų plokštumos ir iškilimai. Štai ten kieme su guminiiais auliniais kuičiais arklininkas. Tai Elvedonas.

– O dabar pro medžių viršūnes nusileidžiame ant žemės. Oras neberidena per mus savo ilgų, nelaimingų, purpurnių bangų. Mes paliečiame žemę; mindome žemę. Štai ten trumpai nukirpta ponių sodo gyvatvorė. Ten jos vaikštinėja vidudienį su žirkėmis karpydamos rožes. Dabar esame giraitėje, apjuostoje siena. Tai Elvedonas. Kryžkelėse mačiau kelrodžius, kurių viena rodyklė nukreipta į Elvedoną. Niekas nėra ten buvęs. Labai stipriai kvepia paparčiai, po jais auga raudoni grybai. Dabar išbudiname miegančias stirnas, kurios niekada neregėjo žmogaus pavidalo; dabar mindome supu-

vusias ąžuolines gumbavapsves, raudonas nuo senumo ir gličias. Šią giraitę supa siena – niekas čia nesilanko. Paklausk! Tai atvažsine šlumšteli milžiniška rupūžė; tai dunksteli kažkoks pirmykštis kankorėžis, nukritęs pūti tarp paparčių.

– Užkelk koją ant šitos plytos. Pažvelk per sieną. Tai Elvedonas. Ponia sėdi tarp dviejų aukštų langų ir rašo. Sodininkai milžiniškomis šluotomis grėbsto veją. Mes čia pirmi. Nežinomo krašto atradėjai. Nejudėk; jei sodininkai mus pamatys, nušaus. Turime būti sustingę kaip šermuonėliai, prikalti prie arklidės durų. Žiūrėk! Nejudėk. Tvirtai laikykis už sieną apžėlusią paparčių.

– Matau ponią rašant. Matau sodininkus grėbstant, – pasakė Siuzana. – Jei mirsime čia, niekas mūsų nepalaidos.

– Bėk! – pasakė Bernardas. – Bėk! Sodininkas su juoda barzda mus pamatė! Mus nušaus! Nušaus kaip kėkštus ir prikals prie sienos! Esame priešų žemėje. Turime bėgti į bukmedžių giraitę. Pasislėpti po medžiais. Mums einant nulenkiau vieną šakelę. Ten yra slaptas takas. Pasilenk kuo žemiau. Sek iš paskos nesigrežiodama. Jie pamanyš, kad mes lapės. Bėk!

– Dabar esame saugūs. Dabar vėl galime išsitiesti. Dabar galime iškelti rankas šioje aukštoje priedangoje, šioje didžiulėje girioje. Nieko negirdžiu. Tai tik bangų šnabždesys ore. Tai keršulis, purptelėjęs pro bukmedžių viršūnes. Keršulis plasnoja; keršulis plaka orą mediniais sparnais.

– Dabar tu dėliodamas frazes nuplasnoji, – pasakė Siuzana. – Dabar išsprūsti kaip baliono virvelė, vis aukščiau ir aukščiau per lapų sluoksnius, nebepasiekiamas. Dabar velkiesi iš paskos. Dabar tampai mane už sijonų, žiūrėdamas atgal, dėliodamas frazes. Tu nuo manęs pabėgai. Štai čia sodas. Štai čia gyvatvorė. Štai čia ant tako Roda, sūpuojanti žiedlapius savo rudame dubenėlyje.

– Visi mano laivai balti, – pasakė Roda. – Nenoriu raudonų piliarožių ar pelargonijų. Noriu baltų žiedlapių, kurie plūduriuotų, kai pakreipiu dubenėlį aukštyn. Dabar turiu laivyną, plaukiantį nuo kranto ligi kranto. Įmesiu šakelę kaip plaustą skęstančiam jūreiviui. Įmesiu akmenėlį ir stebėsiu, kaip iš jūros gelmių pakyla burbuliukai. Nevilio nėra, Siuzanos nėra; Džinė darže skabo serbentus, turbūt su Luisu. Turiu šiek tiek laiko sau, kol panelė Hadson ant klasės stalo dėlioja mūsų sąsiuvinius. Turiu akimirką laisvės. Surinkau visus nukritusius žiedlapius ir priverčiau juos plaukti. Į kai kuriuos kliustelėjau lietaus lašų. Įsodinsiu čia švyturį, medučio žiedą. O dabar pateliuškuosiu rudą dubenėlį į šalis, kad mano laivai plauktų per bangas. Kai kurie nuskęs. Kai kurie atsitrenks į uolas. Šis plaukia vienas. Tai mano laivas. Jis plaukia į ledines grotas, kur loja jūrų lokiai ir žalias grandines siūbuoja stalaktitai. Bangos pakyla; jų keteros išsiriečia; pažvelkite į žibintus stiebų viršūnėse. Jie išsibarstė, nuskendo, visi, išskyrus maniškį, kuris pasibalnoja bangą ir lekia audros priešaky, kol pasiekia salas, kur tarška papūgos, kur vijokliai...

– Kur Bernardas? – pasakė Nevilis. – Jis turi mano peiliuką. Pašiūrėje drožinėjome laivus, kai pro duris praėjo Siuzana. Bernardas metė savo laivą ir nusekė paskui ją, pasiėmęs mano peiliuką, tą aštrų, kuriuo galima išpjauti kilį. Jis kaip tabaluojantis laidas, nutrūkęs varpo virvogalis, amžinai susiraizgantis. Jis kaip tie dumbliai, pakabinti už lango, čia drėgni, čia sausi. Jis palieka mane bėdoje; jis nuseka paskui Siuzaną; o jei Siuzana pravirks, jis paims mano peiliuką ir porins jai istorijas. Didysis ašmuo – imperatorius, sulūžęs ašmuo – juodaodis. Nekenčiu kabaluojančių daiktų; nekenčiu apydrėgnių daiktų. Nekenčiu klajoti ir maišyti dalykus krūvon. Štai suskamba varpas ir mes pavėluosime. Turime mesti

žaislus. Turime kartu eiti į pamoką. Sąsiuviniai jau išdėlioti vienas šalia kito ant žalia gelumbe apmušto stalo.

– Neasmenuosiu to veiksmožodžio, – pasakė Luisas, – kol nepradėjo Bernardas. Mano tėvas – bankininkas iš Brisbano, ir aš kalbu su australišku akcentu. Palauksiu ir nusižiūrėsiu nuo Bernardo. Jis anglas. Visi jie anglai. Siuzanos tėvas – dvasininkas. Roda tėvo neturi. Bernardas ir Nevilis – džentelmenų sūnūs. Džinė su močiute gyvena Londone. Dabar čiulpia savo parkerius. Dabar jie susuka sąsiuvinius į tūtas ir, šnairuodami į panelę Hadson, skaičiuoja purpurines sagutes ant jos liemenės. Bernardo plaukuose skiedra. Siuzanos akys paraudusios. Abu iškaitę. O aš išblyškęs; aš tvarkingas, ir mano bridžai sujuosti dirželiu su žalvarine gyvate. Pamoką moku mintinai. Žinau daugiau, nei jie kada nors sužinos. Moku ir linksnius, ir gimines; jei norėčiau, galėčiau išmokti viską pasaulyje. Bet nenoriu tapti pirmūnu ir parodyti, ką žinau. Mano šaknys, tarytum gėlių gyslos vazone, išsiraičiusios aplink visą pasaulį.

Nenoriu tapti pirmūnu ir gyventi šito vis tiksinčio sieninio laikrodžio geltonu ciferblatu šviesoje. Džinė ir Siuzana, Bernardas ir Nevilis susiveja į vadžias, kuriomis bando mane vadelioti. Jie juokiasi iš mano tvarkingumo, iš mano australiško akcento.

Dabar mėginsiu pamėgdžioti Bernardą, tyliai švebeldžiuojantį lotyniškai.

– Tai balti žodžiai, – pasakė Siuzana, – kaip akmenėliai, kuriuos rankiojam prie jūros.

– Jie mosikuoja uodegomis tai dešinèn, tai kairèn, kai juos tariu, – pasakė Bernardas. – Jie vizgina uodegas, jomis maskatuoja; jie pulkais skrodžia orą, dabar šen, dabar ten, visi drauge, tai išsibarstydami, tai susiburdami daiktan.

– Tai geltoni žodžiai, ugningi žodžiai, – pasakė Džinė. – Norėčiau ugningos suknelės, geltonos suknelės, rūdžių spalvos suknelės pasipuošti vakare.

– Kiekvienas laikas, – pasakė Nevilis, – reiškia ką nors kita. Šiame pasaulyje yra tvarka; yra šiame pasaulyje ypatybės, yra skirtumai, kurių ribą minu. Nes tai tik pradžia.

– Dabar panelė Hadson užvertė vadovėlį, – pasakė Roda. – Dabar prasidės baisybės. Dabar, paėmusi kreidos gabalėlį, ant lentos ji rašo skaičius: šeši, septyni, aštuoni, tada kryžiuką ir brūkšnį. Koks atsakymas? Kiti žiūri – jie žiūri suprasdami. Luisas rašo; Siuzana rašo; Nevilis rašo; Džinė rašo; net Bernardas pradėjo rašyti. Bet aš negaliu. Matau tik skaičius. Kiti vienas paskui kitą įteikia savo atsakymus. Dabar mano eilė. Bet aš neturiu atsakymo. Kitiems leidžiama eiti. Jie užtrenkia duris. Panelė Hadson išeina. Esu palikta viena, kad rasčiau atsakymą. Skaičiai nebereiškia nieko. Prasmė dingo. Laikrodis tiksi. Dvi rodyklės – vilkstinės, žygiuojančios per dykumą. Juodi stulpeliai laikrodžio ciferblate – žalios oazės. Ilgoji rodyklė nužygiavo į priekį ieškoti vandens. Kita skaudžiai suklumpa ant įkaitusių dykumos akmenų. Ji mirs dykumoje. Trinkteli virtuvės durys. Tolumoje loja laukiniai šunys. Žiū, skaičiaus kilpą pradeda pildyti laikas; joje telpa visas pasaulis. Pradedu raityti skaičių, pasaulis sukasi jo kilpoje, o aš esu už kilpos ribų; dabar ją sujungiu – štai – ir užtvirtinu, ir padarau vientisą. Pasaulis yra vientisas, o aš esu už jo ribų ir šaukiu: „Gelbėkit mane, kad nebūčiau amžinai nublokšta už laiko kilpos!“

– Štai sėdi Roda ir spokso į klasės lentą, – pasakė Luisas, – kol mes bastomės sau, čia paskabydami čibrelis, čia nusignybdami diemedžio lapą, kol Bernardas porina istoriją. Jos mintės susiduria nugaroje tarsi smulkaus drugelio spar-

nai. Jai spöksant į kreidinius skaičius, jos protas įsisuka į tuos baltus apskritimus, vienų vienas žengdamas pro tas baltas kilpas į tuštumą. Jie neturi jai jokios reikšmės. Ji neturi jiems atsakymo. Ji neturi tokio kūno kaip kiti. Ir aš, kalbantis su australišku akcentu – mano tėvas yra bankininkas iš Brisbano, – nebijau jos taip, kaip bijau kitų.

– Nagi, – pasakė Bernardas, – pasislėpkime po serbentų lapų baldakimu ir pasakokime istorijas. Apsigyvenkime anapusybėje. Užvaldykime šią slaptą teritoriją, kurią tarytum kandeliabrai apšviečia karantys serbentai, iš vienos pusės spindintys raudonai, iš kitos – juodai. Žiūrėk, Džine, jei susirangysime šalimais, galėsime sėdėti po serbentų lapų baldakimu ir stebėti, kaip siūbuoja smilkytuvai. Tai mūsų visata. Kiti praeina pro mus žvyrkeliu. Panelės Hadson ir panelės Kari sijonai praplaukia pro šalį tarsi žvakių gesyklės. O ten baltos Siuzanos kojinės. O ten Luiso drobiniai bateliai, ryžtingai trepsintys per žvyrą. Dvoksteli šilti pūvančių lapų, yrančios augmenijos gūšiai. Dabar esame pelkėje; maliarijos džiunglėse. Štai dramblys, baltas nuo lervų, pašautas strėlės, kuri pataikė jam tiesiai į akį. Švyti ryškios šokinėjančių paukščių – erelių, grifų – akys. Jie mus palaiko nuvirtusiais medžiais. Jie kapteli kirmėlę – tai karališkoji kobra – ir palieka ją su pūliuojančiu rudu randu liūtams sudraskyti. Tai mūsų pasaulis, apšviestas psmėnulių ir švytinčių žvaigždžių; o dideli pusiau permatomi žiedlapiai dengia angas kaip purpuriniai langai. Viskas čia keista. Visi daiktai arba labai dideli, arba labai maži. Gėlių stiebai stori kaip ąžuolai. Lapai aukšti kaip didžiulių katedrų kupolai. Mudu – gulintys milžinai, galintys priversti miškus drebėti.

– Esame čia, – pasakė Džinė, – esame dabar. Bet tuoj turėsime eiti. Netrukus panelė Kari sušvilps švilpuku. Turėsime

stotis. Turėsime skirtis. Tu lankysi mokyklą. Tavo mokytojai nešios kryželius ir ryšės baltus kaklaraiščius. Mano mokytoja dėstys Rytinės pakrantės mokykloje ir sėdės po karalienės Aleksandros portretu. Štai kur aš keliausiu, ir Siuzana, ir Roda. O kol kas yra čia; kol kas yra dabar. Dabar gulime po serbentų krūmais ir kas kartą pūstelėjus vėjui esame išmarginami nuo galvos iki kojų. Mano delnas kaip gyvatės oda. Mano keliai – rausvos plūduriuojančios salos. Tavo veidas kaip obelis, apvilкта tinkleliu.

– Karštis tvoskia nuo džiuuglių, – pasakė Bernardas. – Lapai plasnoja virš mūsų juodais sparnais. Panelė Kari terasoje sušvilpė švilpuku. Turime išlįsti iš po serbentų lapų stoginės ir atsistoti ant kojų. Tavo plaukuose yra šakelių, Džine. Tau ant kaklo žalias vikšras. Turime sustoti po du. Panelė Kari vedasi mus pasivaikščioti, o panelė Hadson sėdi prie stalo ir tikrina sąskaitas.

– Nuobodu, – pasakė Džinė, – vaikštinėti keliu be langų, pro kuriuos būtų galima žiūrėti, be migla aptrauktų mėlyno stiklo akių, išeinančių į šaligatvį.

– Turime sustoti poromis, – sako Siuzana, – ir eiti tvarkingai, nevilkti kojų, neatsilikti, o Luisas žengia pirmutinis, nes Luisas budrus, ne koks fantazuotojas.

– Jie mąno, – pasakė Nevilis, – jog esu per gležnas eiti su jais, nes lengvai pavargstu ir susergu, tad šią vienumos valandėlę, atokvėpį nuo pokalbių, išnaudosiu tam, kad ramiai apeičiau namą ir, stovėdamas šitų pačių laiptų viduryje, prisiminčiau, jei pavyks tai, ką pajutau vakar vakare, nugirdęs pro virtuvės duris kalbant apie numirėlį, kol virėja stumdė krosniakaištį. Jis buvo rastas su perpjauta gerkle. Obelių lapai sustingo danguje; mėnulis spindėjo; negalėjau pakelti kojos nuo pakopos. Numirėlis buvo rastas griovyje. Jo kraujas gur-

guliuodamas sruvo kartu su nuotekomis. Jo pažandė buvo balta kaip negyva menkė. Šį sustingimą, šį negalėjimą pajudėti amžinai vadinsiu „mirtimi tarp obelų“. Ten buvo pilkšvi debesys, plaukiantys dangumi; ir nenumaldomas medis; nepermaldujamas medis sidabrine žieve. Mano gyvenimo raibuliavimas buvo bergždžias. Negalėjau praeiti pro šalį. Atsirado kliūtis. „Negaliu įveikti šios nesuprantamos kliūties“, – pasakiau. O kiti praėjo. Bet mes visi pasmerkti – tų obelų, to nenumaldomo medžio, kurio negalime aplenkti.

– Dabar sustingimas ir negalėjimas pajudėti praėjo; tęsiu namo apylinkių apžiūrą šią vėlyvą popietę, leidžiantis saulei, kuri palieka ant linoleumo riebalines dėmes, o sienoje įspaudžia šviesos properšą, dėl kurios kėdės kojos atrodo sulūžusios.

– Darže mačiau Florę, – pasakė Siuzana. – Kai grįžome iš pasivaikščiojimo, aplink ją vėjas draikė skalbinius, išpūsdamas pižamas, apatinius, naktinius. Ir Ernestas ją pabučiavo. Jis buvo pasirišęs žalios gelumbės prijuostę, šveitė sidabrą; jo burna susimetė į raukšles, jis čiupo ją glėbin, tarp jų plevēsuojant pižamai. Jis buvo aklas kaip bulius, o ji alpo iš skausmo, mažos gyslelės nudažė jos baltus skruostus raudonai. Dabar, valgant pavakarius, tarškant lėkštėms su sumuštiniais ir pieno puodeliams, matau žemėje atsivėrusį plyšį, iš kurio šnypščia karšti garai; ir arbatinis riaumoja taip, kaip riaumojo Ernestas, o aš išsipūtusi kaip ta pižama, nors mano dantys suleisti į minkštą duoną su sviestu, ir aš godžiai geriu saldų pieną. Nebijau nei karščio, nei ledinės žiemos. Roda svajoją, čiulpdama piene išmirkytą plutą; Luisas sraigės žalumo akimis dėbso į sieną; Bernardas iš duonos lipdo gumulus ir vadina juos žmonėmis. Nevilis, tvarkingas ir ryžtingas, jau pabaigė. Suvyniojo servetėlę ir prakišo pro sidabrinį žiedą.

Džinė sukinėja pirštus ant staltiesės, tarytum jie šoktų saulėkaitoje ir darytų piruetus. Bet aš nebijau nei karščio, nei ledinės žiemos.

– O dabar, – pasakė Luisas, – mes visi pakilsime; visi atsištosime. Panelė Kari ant fisharmonijos atvers juodąją knygą. Sunku neverkti giedant, meldžiantis, kad Dievas apsaugotų mus, kol miegame, vadinant save mažais vaikeliais. Kai liūdime ir drebame iš baimės, gera šitaip giedoti kartu, man atsišliejus į Siuzaną, Siuzanai į Bernardą, susikibus už rankų, baiminantis visokių dalykų, man – savo akcento, Rodai – skaičių; tačiau pasiryžus nugalėti.

– Grumdomės viršuje kaip poniai, – pasakė Bernardas, – trypčiojam, stumdom vienas kitą, laukdami eilės į vonios kambarį. Pešamės, grumiamės, šokinėjame aukštin ir žemyn ant kietų, baltų lovų. Atėjo mano eilė. Dabar einu aš.

– Ponia Konstebli, apsijuosusi vonios rankšluosčiu, paima citrininę kempinę ir išmirko vandenyje – ši pasidaro ruda kaip šokoladas, varva – ir, iškėlusį ją aukštai virš manęs, drebančio apačioje, išgręžia. Vanduo kliokia mano stuburu. Ryškios pojūčių strėlės šaudo į visas puses. Mano kūną apgobia šiluma. Mano sausi plyšeliai sušlapę; mano šaltas kūnas sušilęs; jis nušveistas ir spindėte spindi. Vanduo užlieja ir apkloja mane kaip ungurys. Dabar mane apgaubia karšti rankšluosčiai, o jų šiurkštumas, kai trinuosi nugarą, priverčia kraują murkti. Mano proto pastogėje formuojasi ryškūs ir stiprūs pojūčiai; kartu su vandeniu nuteka diena – bukmedžių giria; Elvedonas; Siuzana ir keršulis. Kliokdama mano proto sienomis, sutekėdama daiktan, diena tampa gausi, tvaski. Dabar laisvai susirišu pižamą ir guliu po šituo plonu apklotu, plūduriuoju sekioje šviesoje, tarsi banga būtų apraukusi man akis vandens plėvele. Girdžiu pro ją iš toli atsklindant silpną ir tolimą

priedainio pradžia; ratas; šunis; šaukiančius vyrus; bažnyčios varpus; priedainio pradžia.

– Lankstydama suknią ir apatinę suknelę, – pasakė Roda, – atidedu į šalį beviltišką troškimą būti Siuzana, būti Džine. Bet tada ištiesiu kojų pirštus, kad jie paliestų kojūgalio turėklą; liedsdama turėklą nusiraminiu, nes užčiuopiu kažką tvirta. Dabar aš nebepaskėsiu; neiškrisiu pro ploną apklotą. Dabar išsitiesiu ant šito skysto čiužinio ir pakimbu ore. Kybau virš žemės. Nebestoviu tiesiai, manęs nebegalima pargriauti ir įskausti. Viskas minkšta ir viskas lenkiasi. Sienos ir spintos pabąla ir nulenkia savo geltonus kvadratus, virš kurių blizga balzganas stiklas. Iš manęs dabar gali lietis mano protas. Galiu galvoti apie savo armadas, skrodžiančias jūros bangas. Galiu pailsėti nuo sudėtingų santykių ir susidūrimų. Plaukiu viena po baltomis uolomis. Ak, bet aš skęstu, krintu! Štai ten spintos kampas; štai ten vaikų kambario veidrodis. Bet jie tempiasi, išilgėja. Grimztu į juodas miego plunksnas; stori jo sparnai prispausti man prie akių. Keliaudama per tamsą matau ištįsusias gėlių lysves, o ponja Konstebli išbėga iš už kortaderijų ir sako, kad teta atvažiavo karieta manęs pasiimti. Aš pakylu; aš pabėgu; su spyruokliniais batais pašoku virš medžių viršūnių. Bet dabar įkrintu į karietą, stovinčią prie prieškambario durų, kur sėdi teta, kinkuodama geltonomis plunksnomis, o jos akys šaltos kaip marmuriniai rutuliukai. Ak, kad tik pabusčiau iš šito sapno! Žiū, ana ten komoda. Bandysiu išsikapanoti iš šitų vandenų. Bet jie užgriūna ant manęs; jie grumdo mane savo stipriais pečiais; aš žnekteliu; aš murkteliu; aš tįsau tarp šitų ilgų šviesų, šitų ilgų bangų, šitų begalinių takų, o žmonės mane vejasi ir vejasi.

„Bangos“ (*The Waves*, 1931) laikomas eksperimentiniu ir sudėtingiausiu V. Woolf kūrinium. Jos žodžiais tariant, tai „romano ir pjesės“ hibridas, arba „pirmoji knyga, parašyta mano pačios stiliumi“. Drašiai laužydama žanro taisykles, autorė atsisako aiškios siužeto linijos ir leidžiasi į išplėstinį monologą – pjesę šešiams balsams su mįslingais beasmenio pasakojimo interliudais.

Šešios „savastys“, šešios išpažintys, susipinančios, užliejančios viena kitą, genančios viena kitą tarytum jūros bangos – lingvistiniai mūsų vidinio gyvenimo potvyniai ir atoslūgiai. Kalbėdami už save, veikėjai kalba ir už kitus penkis – ir tą septintąjį, kuriam balsas nesuteiktas, tačiau kuriam visi šeši jaučia ypatingus jausmus. Leisdami į tapatybės archeologiją, jie fantazuoja, filosofuoja, šmaikštuoja ir atvirai išpažįsta asmeninius triumfus bei nesėkmes – arba tai, ką autorė vadina „būties akimirkomis“. Laikas, patirtis ir branda verčia juos pripažinti, kad jų tapatybės, nuo vaikystės iki senatvės formavusios viena kitą, išliko unikalios – ir iš esmės viena kitai nepažįstamos, nepažinios.

Nors yra praėjusios epochos atspindys, kūrinys šiandien stebina, juokina, žavi savo išradingumu, intymumu, virtuoziškais žodžių žaidimais lygiai taip pat, kaip prieš šimtą metų. Alegoriškos ir slėpingos, „Bangos“ plukdo savo lobius vis naujai skaitytojų kartai.

